

Janakkala

HARJURINTEEN ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

19.6.2024

Teppo Häyhä

1 JOHDANTO

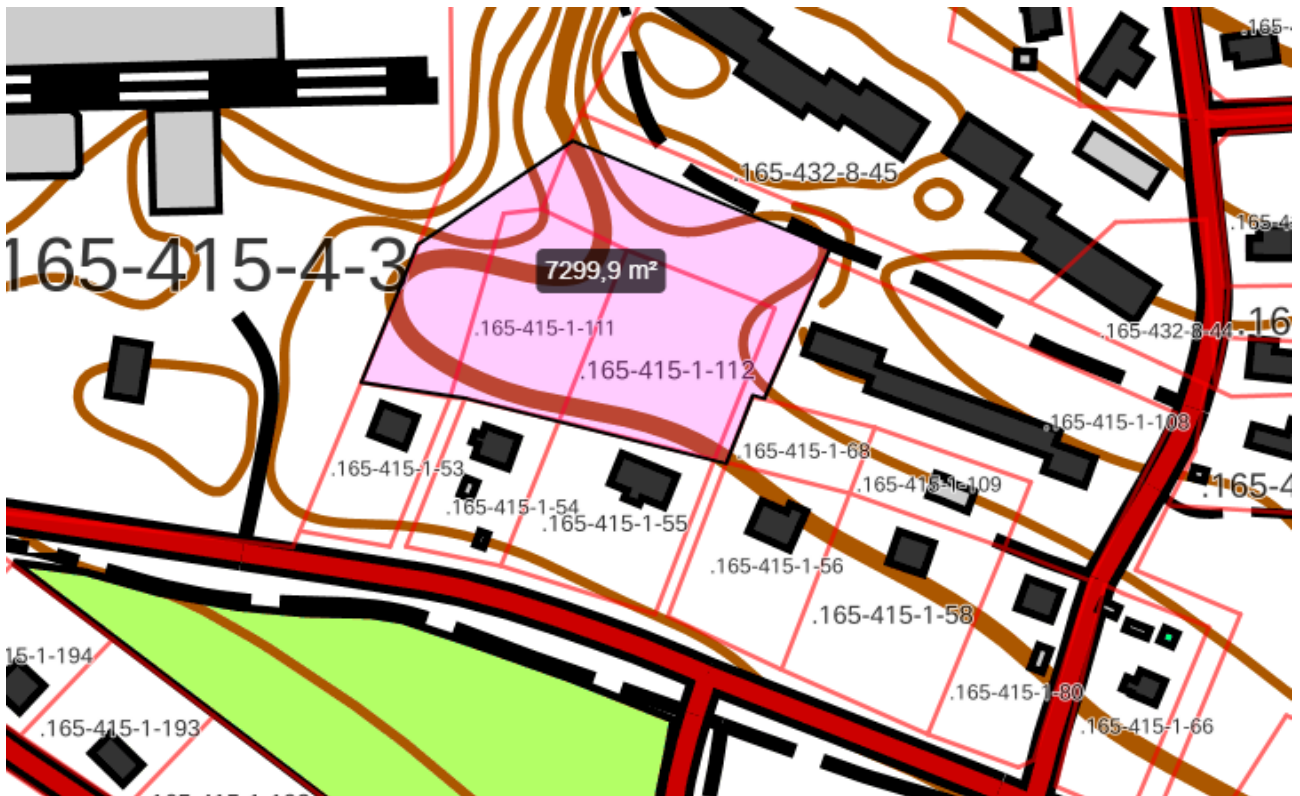
1.1 Selvityksen tarkoitus

Tämä luontoselvitys on tehty Turengissa sijaitsevan Harjurinteen asemakaavan suunnittelun pohjaksi. Tavoitteena on ollut selvittää kasvillisuuden ja kasviston perusteella alueen luonnonsuojelullista arvoa, jotta mahdolliset erityisarvot voidaan ottaa suunnittelussa huomioon. Tavoite pohjautuu maankäyttö- ja rakennuslain vaatimukseen ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyttämisestä.

Luontoselvitykseen sisältyvät (1) liito-oravaselvitys, (2) kasvillisuus selvitys, (3) kasvistoselvitys ja (4) arvokkaiden luontotyyppien paikantaminen.

1.2 Selvitysalue

Harjurinteen asemakaava-alue sijaitsee Turengissa keskustan eteläpuolella. Alueen pinta-ala on 0,73 hehtaaria (kuva 1).

Kuva 1. Harjurinteen asemakaava-alue.

Asemakaava-alue on kokonaisuudessaan metsää. Maasto on etelään ja länteen viettävää harjunrinnettä. Rinteiden jyrkkyys ei ole luontaista, vaan osaksi maa-aineksen oton tuloksena syntynyttä. Rinteiden kaltevuus vaihtelee kaivetuissa osissa yleisesti välillä 15-25 %. Alue rajautuu eteläpuolelta pientalotontteihin, itäpuolelta rivitalon piha-alueeseen. Alueen pohjoispuolelta kulkee ulkoilupolku.

Kuva 2. Suunnittelualue on laajalti runsas- ja tiheäpuustoista metsää. Alarinteen metsä on alueen keski- ja länsiosassa kerroksellista sekametsää.

Kuva 3. Alueen pohjoisreunalla, rinteen lakiosissa on varttunutta puolukkatyyppin männikköä.

Kuva 4. Alueen itäosan notkossa metsä on lehtomaisen rehevää. Monilajisessa ja kerroksellisessa puustossa on erikokoisia metsävaahteroita.

2 LIITO-ORAVA

Liito-oravan esiintymistä selvitettiin asemakaava-alueelta ja tämän lähiympäristöstä Kuumolantien, Juttulantien ja Turengintien rajaaman 32,8 hehtaarin laajuisen alueen rakentamattomista osista. Etsintä tehtiin jälkihavainnointina, jossa pyrittiin löytämään lajin ulostepapanoita potentiaalisten pesä- tai ruokailupuiden alta. Etsintä tehtiin kahden tunnin aikana 1.6.24.

Merkkejä liito-oravasta ei löytynyt asemakaava-alueelta eikä lähiympäristöstä. Harjurinteen asemakaava-alue on lajille potentiaalista metsää, joskin kolopuiden niukkuus on esiintymistä rajoittava tekijä. Turengissa on vuosina 2021-2024 tehty useita liito-oravaselvityksiä, joissa ei ole havaittu merkkejä lajin esiintymisestä (esim. Häyhä 2021, 2023). Tämän perusteella voidaan olettaa, ettei laji elä Turengin taajama-alueella. Viimeisin havainto lajista on Ahilammen takamaaston rantametsästä vuodelta 2006 (laji.fi).

3 KASVILLISUUS

Harjurinteen asemakaavan metsäkasvillisuus vaihtelee laen kuivahkosta kankaasta alarinteiden tuoreeseen lehtoon. Suurin osa, noin kaksi kolmannesta on runsaspuustoista lehtomaisen kankaan käenkaali-mustikkatyyppiä (OMT). Alueen itärajan tuntumaan sijoittuva, noin 0,15 hehtaarin laajuinen lehto-osa vastaa keskiravinteista käenkaali-oravanmarja (OMaT) -tyyppiä. Lehdon vaihtuminen lehtomaiseksi kankaaksi on vähittäistä.

Valtapuusto on laella ja keskirinteessä laajalti varttunutta ja vanhaa männikköä.

Aluspuustossa on rauduskoivua, kuusta, pihlajaa, metsävaahteraa ja haapaa. Aluspuuston tiheys ja kerroksellisuus lisääntyvät rinteiden tyveä kohti.

Pensaskerros on rehevimmillä metsätyypeillä paikoin runsas ja hyvin monilajinen, koska metsässä kasvaa puutarhakarkulaisina monia koristepensaita. Eniten pensaskerroksessa on lehtipuiden taimien, etenkin pihlajan, muodostamaa vesaikkoa. Paikoittaisina kasvavat vadelma, terttuselja, punaherukka ja euroopantuhkapensas. Lehtopensaista taikinamarja ja lehtokuusama ovat melko niukkoja. Pähkinää on kolmen pienen pensaan verran. Ylärinteiden männikköisessä osassa pensaskerros on niukka. Laella kasvavat istutettuna tyrni ja hopeapensas.

Ylärinteen männikössä ja paikoin keskirinteessä kenttäkerros on niukka ja aukkoinen. Kasvustoja muodostavat puolukka, metsälauha, kiolo, mustikka, metsäkastikka ja kangasmaitikka.

Lehtomaisella kankaalla kenttäkerros on sulkeutunut, vaihtelevasti ruoho-, heinä- ja varpuvaltainen. Runsaista ovat käenkaali, nurmitädyke, metsämansikka, lillukka, metsätähti ja kevätpiippo. Lehtokasveista tuoreen lehdon osaan painottuen kasvavat sinivuokko, lehtonurmikka, lehtoakileija, näsiä ja vuohenputki. Kasvillisuus on lehtometsille tyyppilliseen tapaan laikuittain vaihtelevaa ja oman lisänsä vaihteluun tuovat puutarhoista levinneet vieraslajit.

4 KASVISTO

Kesäkuun alussa 2024 suunnittelualueelta löydettiin 120 putkilokasvitaksonia (liite 1). Määrä on alueen pinta-alaan nähden melko suuri, mikä kuvastaa toisaalta kasvillisuuden vaihtelua ja toisaalta puutarhakarkulaisten suurta määrää.

Kasvisto koostuu Janakkalan seudulla alkuperäisistä metsien ja niittyjen kasveista (71 taksonia, 59,2 %) sekä tulokkaista (49 taksonia, 40,8 %). Janakkalassa alkuperäisistä kasveista osa on suunnittelualueella apofyyttejä eli ihmisen mukana alueelle levittäytyneitä. Esimerkiksi kotkansiipi on levinnyt alueelle puutarhajätteen mukana. Tulokkaista 17 taksonia on puutarhakarkulaisia.

Alueella ei kasva erityisesti suojeltavia, uhanalaisia tai harvinaisia kasveja. Silmälläpidettävä ahokissankäpälä (*Antennaria dioica*) löytyi alueen länsiosasta, jyrkän kaivetun rinteiden keskiosasta. Esiintymä koostuu muutamasta pienestä laikkukasvustosta. Huomionarvoiseen lehtokasvistoon kuuluu pähkinäpensas (*Corylus avellana*). Esiintymä voidaan tulkita luontaiseksi. Harjurinteiden esiintymään kuuluu kolme pientä pensasta, jotka kasvavat hajallaan metsän lehtomaisessa osassa. Jaloista lehtipuista metsässä kasvaa yleisesti pieniä metsätammen (*Quercus robur*) taimia ja yksi pieni vuorijalava (*Ulmus glabra*).

Haitallisiksi luokitelluista vieraslajeista alueella kasvavat isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*), jättipalsami (*Impatiens glandulifera*), komealupiini (*Lupinus polyphyllus*), jättitatar (*Reynoutria sachalinensis*), punalehtiruusu (*Rosa glauca*), terttuselja (*Sambucus racemosa*), piennarmatar (*Galium x pomeranicum*) ja pikkutalvio (*Vinca minor*). Mikään edellä mainituista lajeista ei ole toistaiseksi muodostanut alueelle erityisen laajoja, muuta kasvillisuutta tukahduttavia kasvustoja. Lajien kasvustot on kuitenkin suositeltavaa hävittää alueelta.

5 LUONTOTYYPIT

Kasvillisuus selvityksen perusteella asemakaava-alueella ei ole luonnonsuojelulain tai vesilain suojelemaa luontotyyppiä.

Uhanalaisista luontotyypeistä alueella on tuoretta keskivinteistä lehtoa, joka on luokiteltu vaarantuneeksi luontotyyppiä (Kontula & Raunio 2018). Lehto-osa kattaa noin viidenneksen alueesta sijoittuen palstan itäosaan.

6 TULOSTEN TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Harjurinteen asemakaava-alueella sijaitsevan lehtometsikön luonnonsuojelullinen arvo on melko vaatimaton. Luontotyyppien punaisessa kirjassa esitetyn viisiportaisen laatuluokituksen perustella kohde sijoittuu luokkaan kolme (Kontula & Raunio 2018, taulukko 5.17). Luokituksen mukaan vain kahteen parhaaseen luokkaan sijoittuvat kohteet tulkitaan luonnonsuojelullisesti erityisen arvokkaiksi. Vastaavasti kaava-alueen metsä harjulehtona tai luonnonmetsänä ei täytä luonnonsuojelullisesti erityisen arvokkaan kohteen kriteerejä.

Taajamaluonnon osana alue on kuitenkin merkittävä, luonnon monimuotoisuutta tukeva ja täydentävä osa. Oppaan "Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi" arvoluokituksessa alue on monimuotoisuutta tukeva, luokan 4 kohde (Mäkelä & Salo 2021). Alueella on merkitystä kaupunkiluonnon ekologisten yhteyksien kannalta.

METSO-ohjelman kriteereillä arvioituna alue täyttää 3. luokan kohteen kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Alueen erityisarvoja (valintakriteerejä) ovat runsaspuustoisuus, lehtomaisuus ja jalojen lehtipuiden esiintymät. Lisäksi kasvisto on monipuolista kaikissa kasvillisuuskerroksissa, lajistossa on yksi punaisen kirjan laji ja vieraslajeilla on enemmän lajiston monimuotoisuutta lisäävä kuin heikentävä vaikutus.

Johtopäätöksenä todettakoon, että alueelle voidaan suunnata lisärakentamista ilman luontoarvojen merkittävää heikentämistä. Rakentaminen tulee toteuttaa niin, että ekologinen yhteys luoteeseen ja kaakkoon säilyy eli kaikkea puustoa ei pidä raivata. Puustoinen yhteys voidaan säilyttää joko ylärinteessä alueen pohjoislaidalla tai vaihtoehtoisesti alarinteessä alueen etelälaidalla.

KIRJALLISUUS

Häyhä, T. 2021: Ahilammen luontoselvitys. - Muistio, 33 s. Janakkala kunta.

Häyhä, T. 2023: Liinalammin luontoselvitys. - Muistio, 24 s. Janakkala kunta.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021.

Syrjänen, K. Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. - Ympäristöministeriön raportteja 17. Ympäristöministeriö & Maa- ja metsätalousministeriö. 75 s.

LIITE 1. Asemakaava-alueella havaitut putkilokasvit 1.6.2024.

<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera
<i>Achillea millefolium</i>	siankärsämö
<i>Actaea spicata</i>	mustakonnanmarja
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki
<i>Agrostis capillaris</i>	nurmirölli
<i>Alchemilla acutiloba</i>	piennarpoimulehti
<i>Alchemilla monticola</i>	laidunpoimulehti
<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä
<i>Alopecurus pratensis</i>	nurmipuntarpää
<i>Amelanchier spicata</i>	isotuomipihlaja
<i>Anemone nemorosa</i>	valkovuokko
<i>Angelica sylvestris</i>	karhunputki
<i>Antennaria dioica</i>	ahokissankäpälä
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki
<i>Aquilegia vulgaris</i>	lehtoakileija
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen
<i>Artemisia vulgaris</i>	pujo
<i>Aruncus dioicus</i>	isotöyhtöangervo
<i>Athyrium filix-femina</i>	hiirenporras
<i>Avenella flexuosa</i>	metsälauha
<i>Barbarea vulgaris</i>	peltokanankaali
<i>Bergenia cordifolia</i>	herttavuorenkilpi
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu
<i>Betula pubescens</i>	hieskoivu
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	metsäkastikka
<i>Campanula persicifolia</i>	kurjenkello
<i>Carex digitata</i>	sormisara
<i>Chamaenerion angustifolium</i>	maitohorsma
<i>Chelidonium majus</i>	keltamo
<i>Convallaria majalis</i>	kielo
<i>Corylus avellana</i>	pähkinäpensas
<i>Cotoneaster integerrimus</i>	euroopantuhkapensas
<i>Dactylis glomerata</i>	koiranheinä
<i>Daphne mezereum</i>	näsiä
<i>Deschampsia cespitosa</i>	nurmilauha
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri
<i>Dryopteris filix-mas</i>	kivikkoalvejuuri
<i>Elaeagnus sp.</i>	hopeapensas
<i>Equisetum arvense</i>	peltokorte
<i>Equisetum sylvaticum</i>	metsäkorte
<i>Lysimachia punctata</i>	tarha-alpi
<i>Festuca ovina</i>	lampaannata
<i>Fragaria moschata</i>	ukkomansikka
<i>Fragaria vesca</i>	ahomansikka
<i>Galium album</i>	paimenmatara

Galium boreale	ahomatara
Galium x pomeranicum	piennarmatara
Geranium sylvaticum	metsäkurjenpolvi
Glachoma hederacea	maahumala
Gymnocarpium dryopteris	metsäimarre
Hepatica nobilis	sinivuokko
Hieracium sp.	keltano
Hieracium umbellata -ryhmä	sarjakeltano
Hippophae rhamnoides	tyrni
Hypericum maculatum	särmäkuisma
Impatiens glandulifera	jättipalsami
Juniperus communis	kataja
Lactuca muralis	jänönsalaatti
Lamium album	valkopeippi
Lilium martagon	varjolilja
Linnaea borealis	vanamo
Lonicera xylosteum	lehtokuusama
Lupinus polyphyllos	komealupiini
Lysimachia europaea	metsätähti
Maianthemum bifolium	oravanmarja
Matteuccia struthiopteris	kotkansiipi
Melampyrum pratense	kangasmaitikka
Melampyrum sylvaticum	metsämaitikka
Melica nutans	nuokkuhelmikkä
Myosotis sylvatica	puistolemmikki
Orthilia secunda	nuokkotalvikki
Oxalis acetosella	käenkaali
Paris quadrifolia	sudenmarja
Picea abies	metsäkuusi
Pinus sylvestris	metsämänty
Plantago major ssp. major	piharatamo
Poa annua	kylänurmikka
Poa nemoralis	lehtonurmikka
Poa pratensis	niittynurmikka
Polygonatum odoratum	kalliokieli
Populus tremula	metsähaapa
Potentilla erecta	rätvänä
Prunella vulgaris	niittyhumala
Prunus padus	lehtotuomi
Pteridium pinetorum	sananjalka
Quercus robur	tammi
Ranunculus acris	niittyleinikki
Ranunculus repens	rönsyleinikki
Reynoutria sachalinensis	jättitatar
Ribes alpinum	taikinamarja
Ribes rubrum -ryhmä	punaherukka
Ribes uva-crispa	karviainen
Rosa glauca	punalehtiruusu

Rubus idaeus	vadelma
Rubus odoratus	tuoksuvatukka
Rubus saxatilis	lillukka
Salix caprea	raita
Sambucus racemosa	terttuselja
Scorzoneroïdes autumnalis	syysmaitiainen
Solidago virgaurea	kultapiisku
Sorbus aucuparia	pihlaja
Spiraea chamaedryfolia	idänvirpiangervo
Stellaria media	pihatahtimö
Syringa vulgaris	pihasyreeni
Tanacetum vulgare	pietaryrtti
Taraxacum sp.	voikukka
Trifolium pratense	puna-apila
Trifolium repens	valkoapila
Tussilago farfara	leskenlehti
Ulmus glabra	vuorijalava
Urtica dioica	nokkonen
Vaccinium myrtillus	mustikka
Vaccinium vitis-idaea	puolukka
Veronica chamaedrys	nurmitädyke
Veronica officinalis	rohtotädyke
Viburnum opulus	koiranheisi
Vicia cracca	hiirenvirna
Vinca minor	pikkutalvio
Viola canina ssp. ruppia	isoaho-orvokki
Viola riviniana	metsäorvokki